



# Javni dug u brojkama

## Udruga poreznih obveznika LIPA

Vuk Vuković, ZSEM

Rujan 2015.

# Državni vs. javni vs. inozemni dug

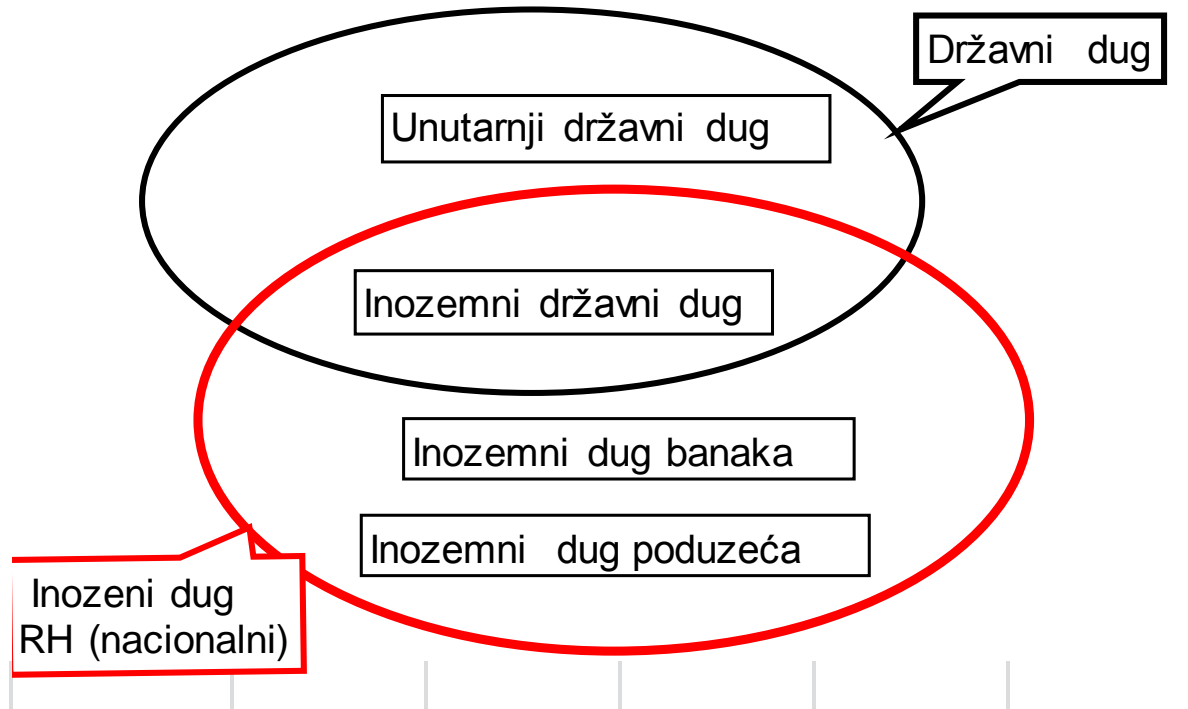
---

- **Državni dug (dug središnje države)** predstavlja iznos ugovorne obveze države za posuđena sredstva
- **Javni dug (dug opće države)** je širi pojam koji uključuje državni dug, dug koji jamči Vlada, a ponekad i dug poduzeća koje su u vlasništvu države
  - U Hrvatskoj: Garantirani dug je uključen u podacima koje objavljuje Ministarstvo financija kao zaseban redak.
  - Dug javnih poduzeća nije iskazan kao dio javnog duga, osim HAC, HRT, HŽ Infrastruktura, AC ZG-RI, Izvanproračunski fondovi (Vode, Ceste, FZO, itd.)
  - U javni dug uključena i lokalna samouprava te fondovi socijalnog osiguranja (HZZO, HZMO)
- **Razlika između "državni dug", " i "vanjski državni dug":**
  - Državni dug obuhvaća sve obveze države prema rezidentima i nerezidentima
  - Vanjski državni dug obuhvaća obveze samo prema nerezidentima
- **Inozemni dug** obuhvaća inozemne obveze svih rezidenata (države, domaćinstva i korporacije) prema nerezidentima



# Državni vs. javni vs. inozemni dug

Slika. Veza između državnog duga i inozmenog (nacionalnog) duga



- ▶ U praksi visoko državno zaduživanje povećava inozemni dug (nacionalni) ne samo direktno već i kroz istiskivanje domaćeg zaduženja privatnog sektora kojeg prisiljava na zaduživanje u inozemstvu. Države sa visokim javnim dugom obično imaju i visok vanjski dug.

# Javni dug vs. državni dug

---

Prema Zakonu o proračunu\* **javni dug** je dug općeg proračuna.

➤ **Dug općeg proračuna (dug opće države)** obuhvaća:

- dug državnog proračuna,
  - dug izvanproračunskih korisnika,
- } državni dug (dug središnjeg proračuna)
- dug jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
  - dug fondova socijalnog osiguranja (HZZO, HZMO, HZZ)

# Koliki je Hrvatski javni dug?

---

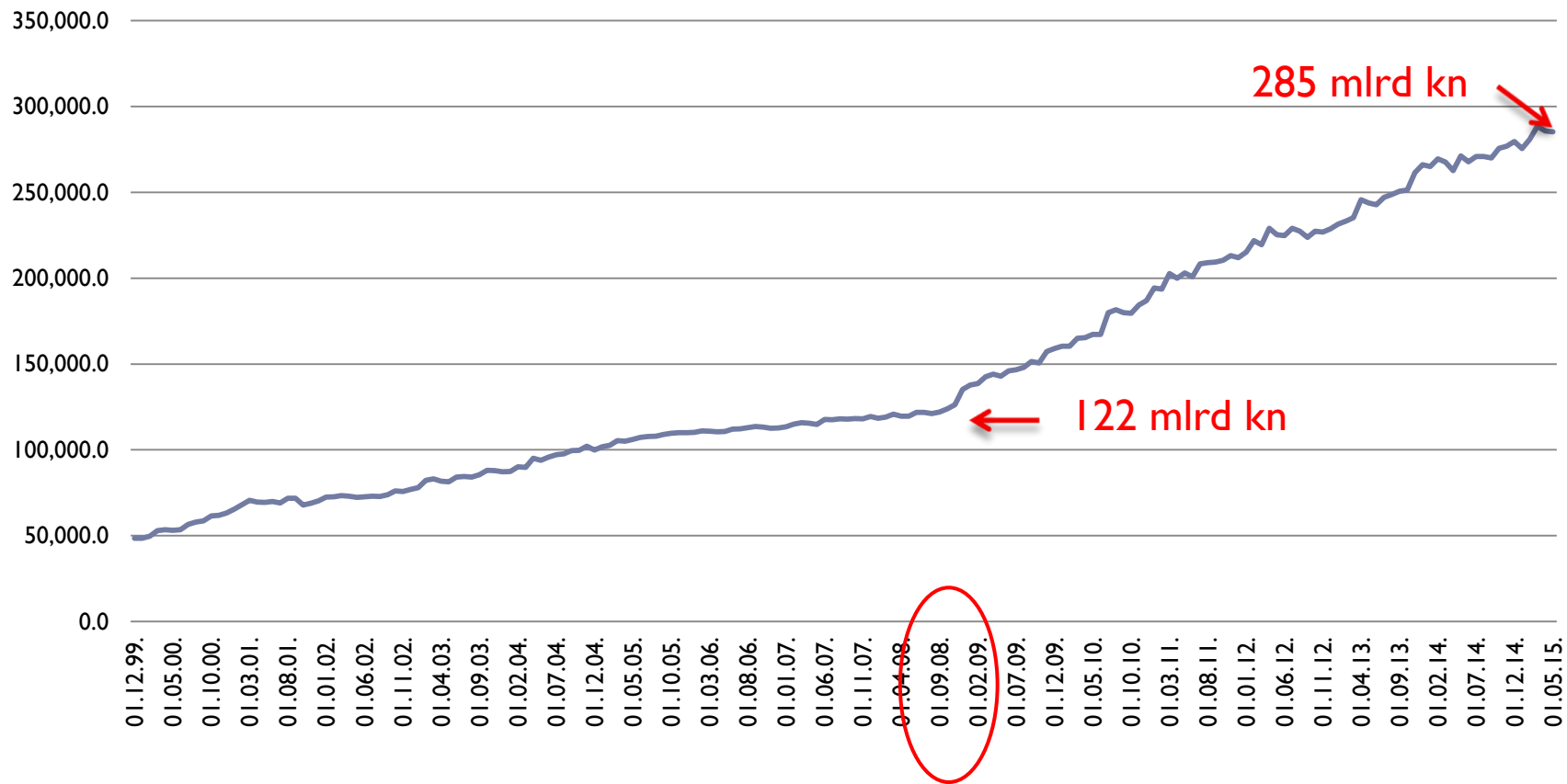
**285.262.405.221,14 kn**

- ▶ Stanje duga opće države (javnog duga) u Hrvatskoj na dan 31.05.2015. \*
  - ▶ Ako dodamo izdana jamstva središnje države (domaća i inozemna), dug se povećava za još 7,744 mlrd kn
- ▶ Raste za **443,66kn po sekundi!**

---

▶ \* Izvori: Hrvatska narodna banka, Tablica I3: Dug opće države; Državni zavod za statistiku, travanj 2015.

## Kretanje javnog duga RH, mjesečno, 1999-2015



U 7 kriznih godina, javni dug se povećao za gotovo 2,5 puta!

# 285.262.405.221,14 kn

---

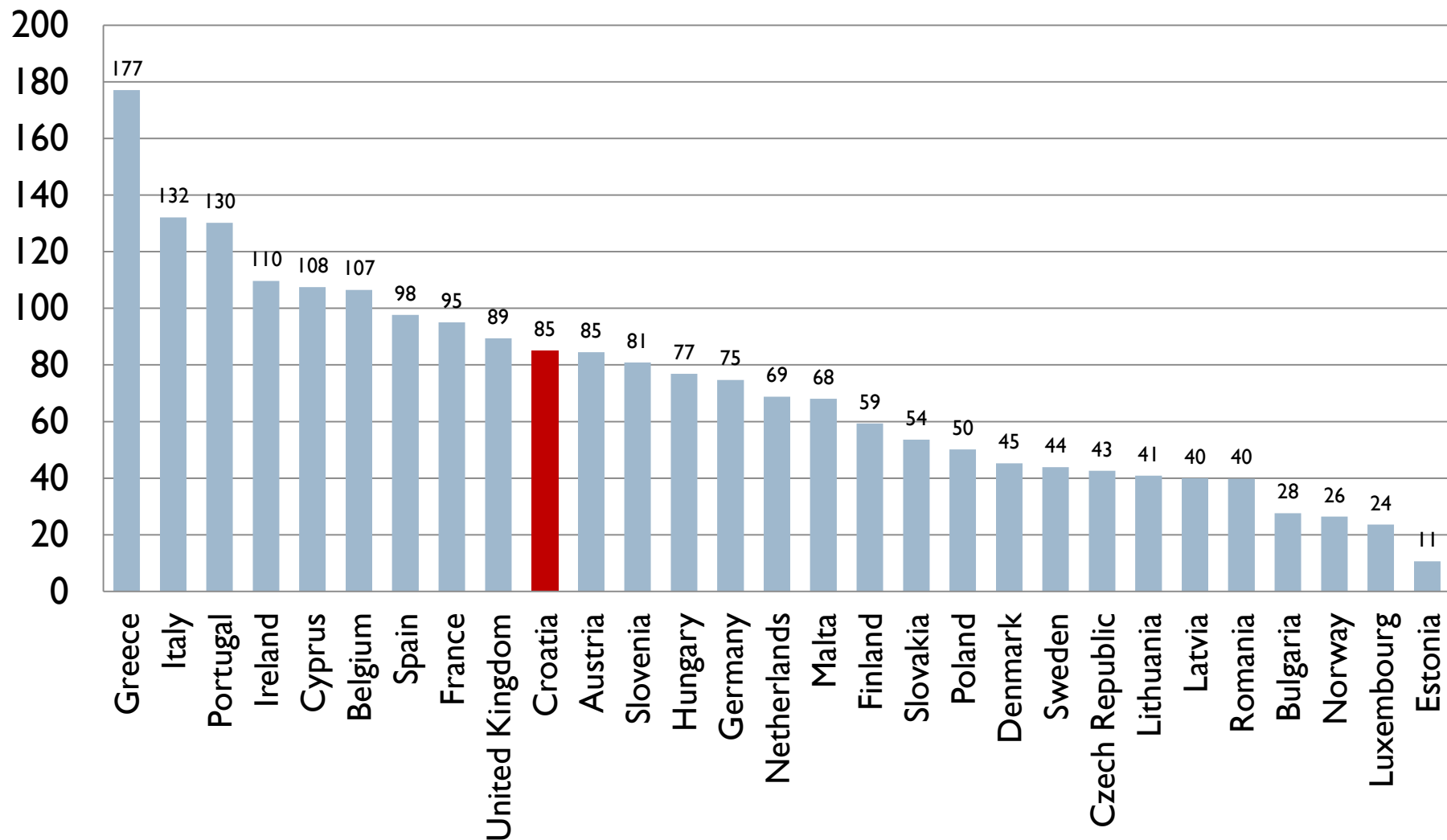
- ▶ Stanje duga opće države (javnog duga) u Hrvatskoj na dan 31.05.2015.\*
  - ▶ Ako dodamo izdana jamstva središnje države (domaća i inozemna), dug se povećava za još 7,744 mlrd kn
- ▶ Je li to puno ili malo?
- ▶ Udio duga u BDP-u:  $\approx$  **85%** \*\*

---

▶ \* Izvori: Hrvatska narodna banka, Tablica I3: Dug opće države; Državni zavod za statistiku, travanj 2015.

\*\* BDP RH: 328,431 mlrd kn (izvor: DZS, 2014)

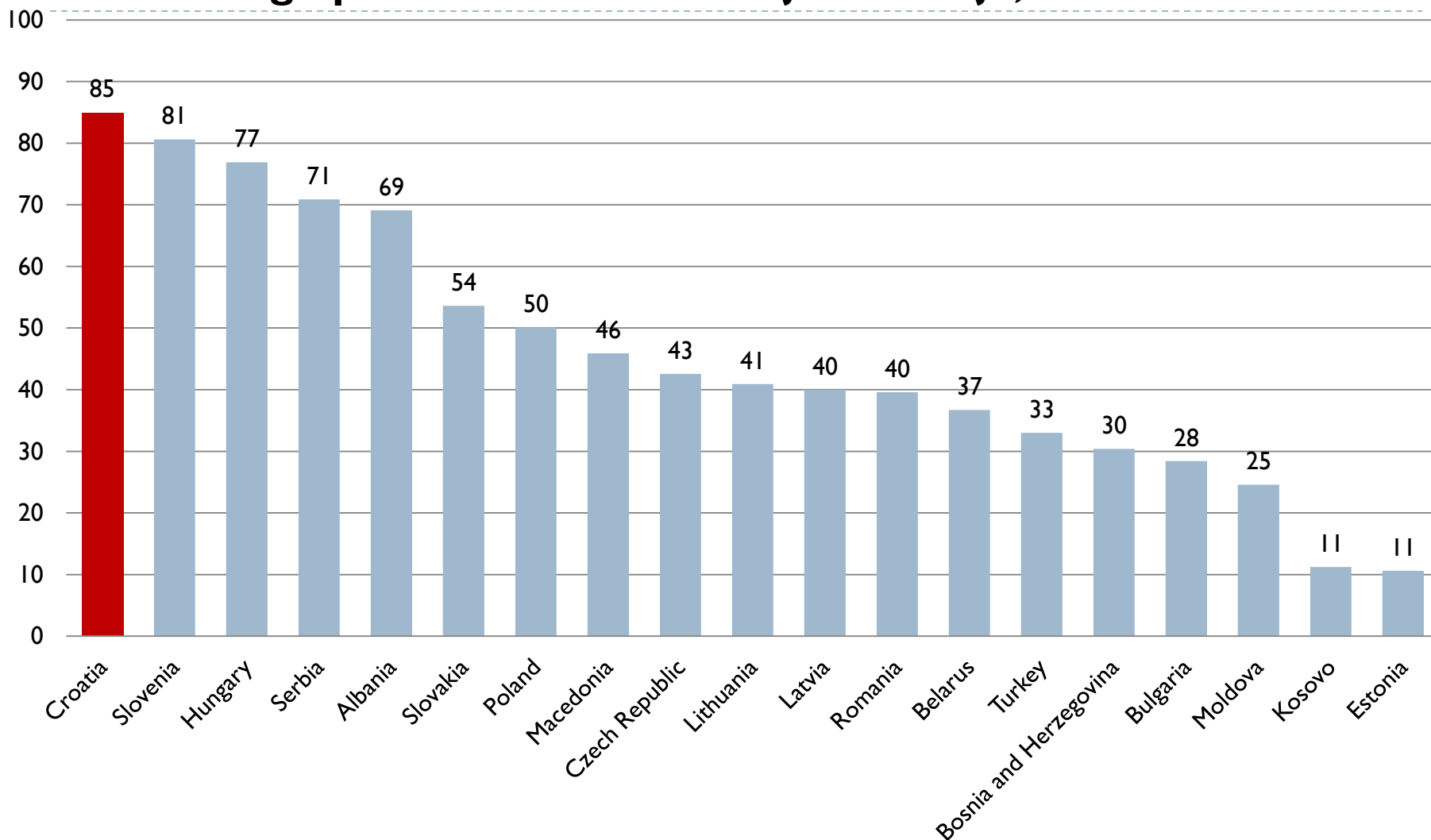
## Dug opće države za EU zemlje; udio u BDP-u \*



\* Izvor: Eurostat, 2015; Podaci za 2014.



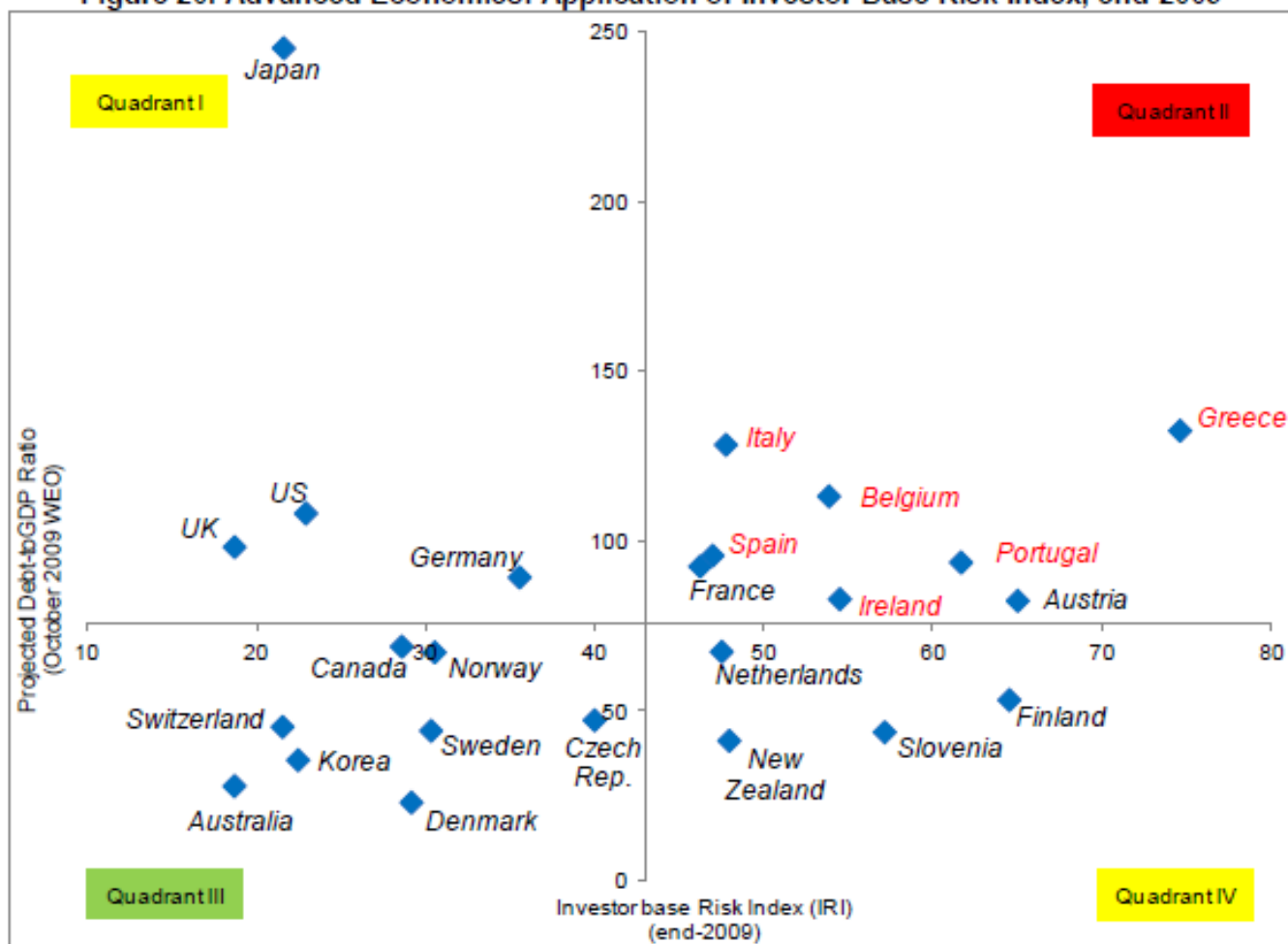
## Dug opće države za tranzicijske zemlje, udio u BDP-u



\* Izvor: Eurostat, 2015; Podaci za 2014.

# Koja je gornja granica duga?

Figure 20. Advanced Economies: Application of Investor Base Risk Index, end-2009



Note: Projected debt-to-GDP ratios are five year forward projections of general government gross debt in the October 2009 WEO. Investor base Risk Index is constructed by the authors. The cross point shows the median of both indicators. High-spread euro area countries are shown in red.

# Što još mjerimo na brojaču duga?

---

- ▶ **Javni dug po stanovniku:** (N stanovnika: 4.284.889\*)

**66.574,05 kn**

- ▶ Samo u zadnjih 12 mjeseci je dug per capita porastao za 3265kn

- ▶ **Javni dug po zaposlenome:** (N zaposlenih: 1.543.000\*\*)

**184.875,18 kn**

---

\* Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011 | [http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01\\_01\\_01/H01\\_01\\_01.html](http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/H01_01_01.html)

\*\* Izvor: Državni zavod za statistiku, Prvi rezultati, 2015 | [http://www.dzs.hr/Hrv/system/first\\_results.htm](http://www.dzs.hr/Hrv/system/first_results.htm)

# Metodološke napomene

---

- ▶ Poanta brojača je iskazati povećanje javnog duga u realnom vremenu
- ▶ Koristili smo interval kretanja javnog duga u zadnjih godinu dana, klizno (od 31.05. 2014 do 31.05.2015.)
  - ▶ Metodološki konsenzus (najbolje hvata recentne promjene)
- ▶ Redovito mjesečno ažuriranje podataka (krajem 9.mjeseca biti će dostupni podaci za 30.06., na što ćemo prilagoditi brojač)



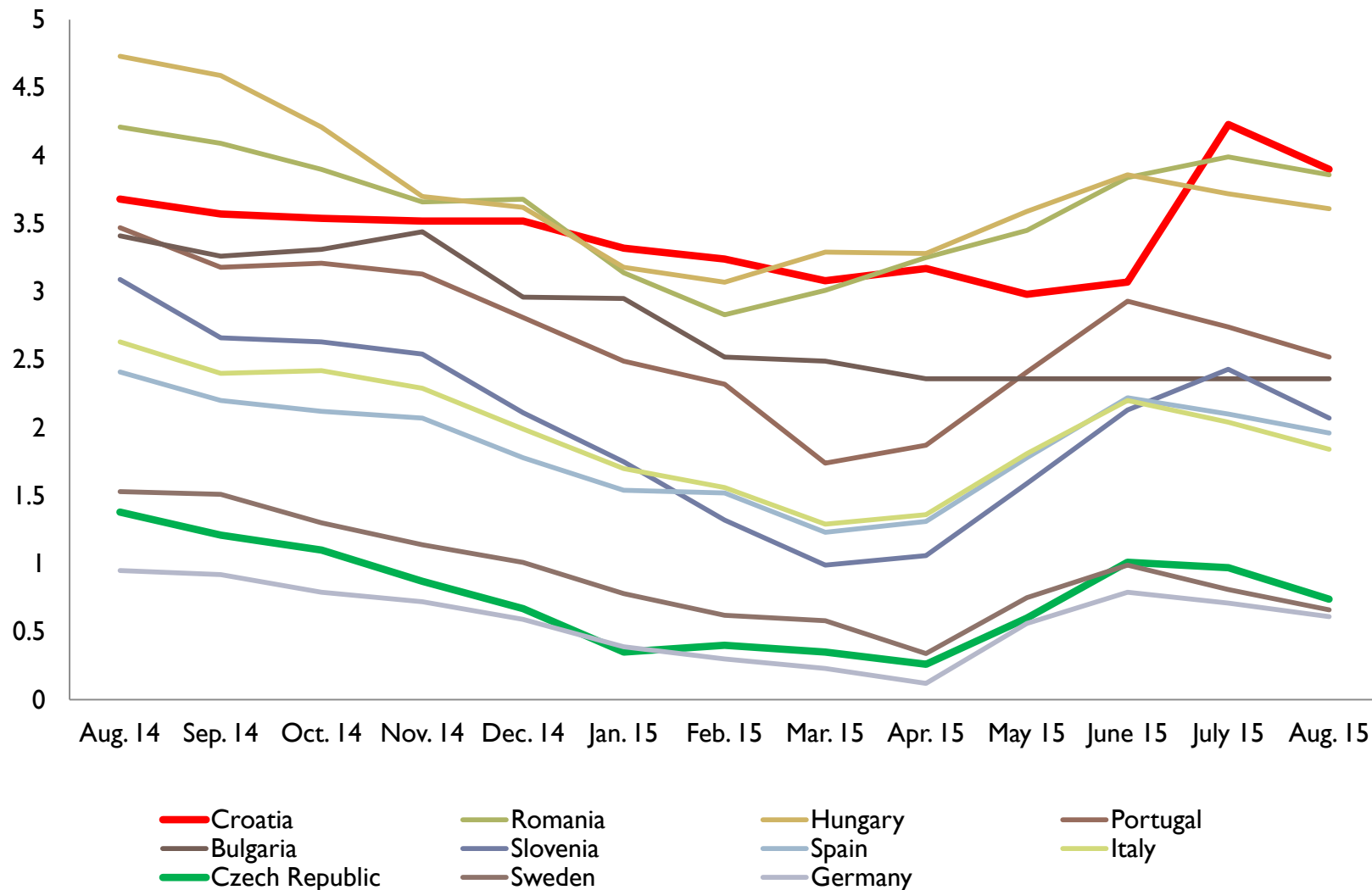
# Umjesto zaključka: Zašto je sve ovo bitno?

---

- ▶ Dug nastaje kao akumulacija deficita općeg proračuna
  - ▶ No deficit nije jedina komponenta koja može povećati dug (tu su još i bailoutovi banaka, preuzimanje duga od javnih poduzeća, revalorizacija = “istočni grijeh”, itd.)
- ▶ Veliko posuđivanje neke države može dovesti do povećanja tzv. **country-risk-a** = procijene međunarodnih investitora o opasnosti da zemlja može obustaviti plaćanje kamata i glavnice duga, **što će automatski povisiti kamate na posuđivanje te zemlje**
  - ▶ Posljedica: rast kamatnih stopa domaćim subjektima (poduzećima i građanima)

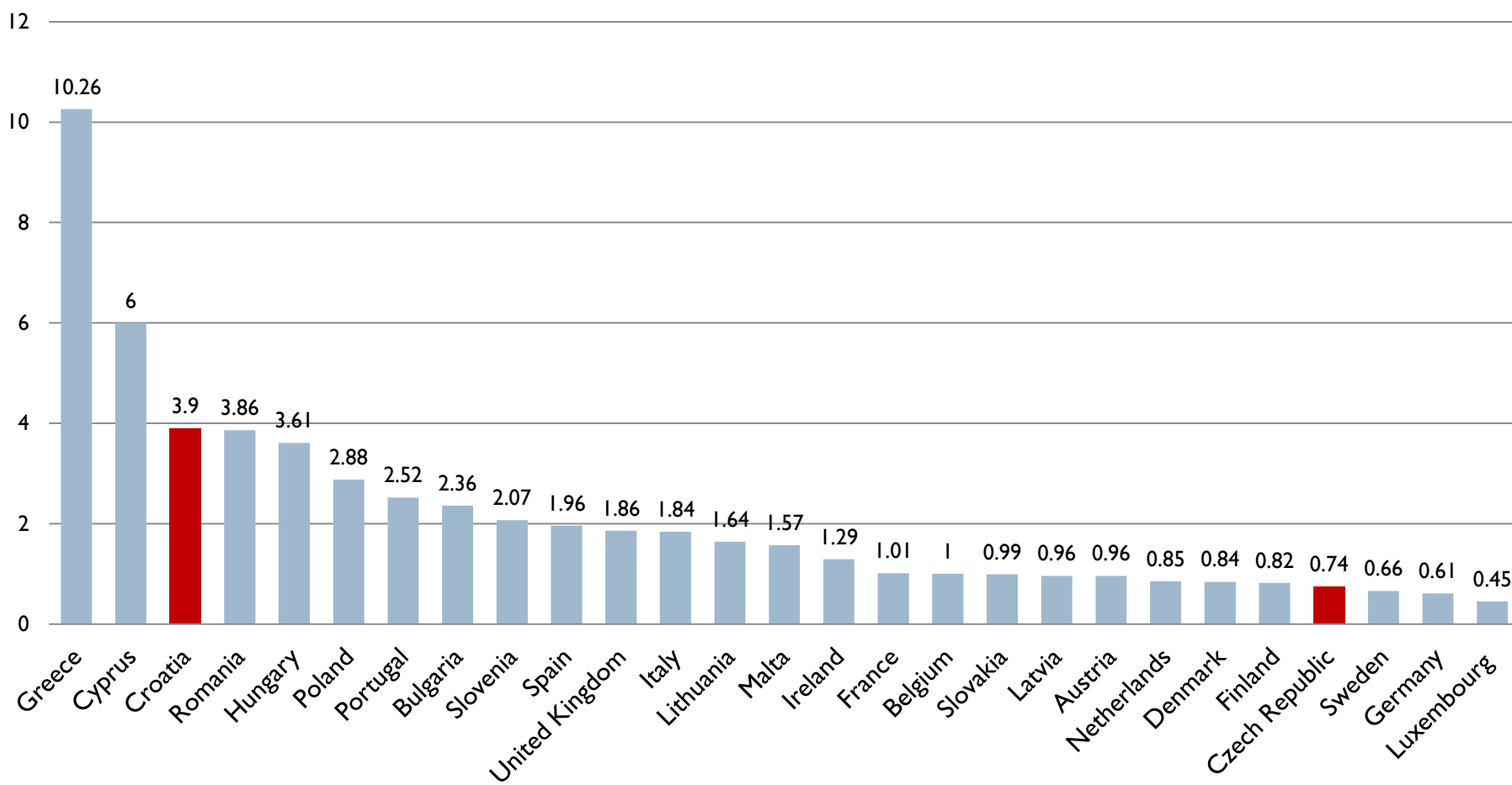


# Kretanje dugoročnih kamatnih stopa u izabranim EU zemljama\*



\* Izvor: Europska Središnja Banka, Kolovoz 2015: <https://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html>

# Povrati na 10-godišnje obveznice za EU zemlje; Kolovoz 2015 \*



\* Izvor: Europska Središnja Banka, Kolovoz 2015: <https://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html>